

**České předsednictví
EU slavnostně zahájí
romský klavírní virtuos**
strana 2

**Podzimní porce povídek
Ireny Eliášové**
strana 4-7

**Rozhovor
Veroniky Kačové
s malířkou Ivetou
Horváthovou**
strana 4-5

ZPRÁVY

Máme za sebou důležité volby do sněmovny

ČESKÁ LÍPA – Nahrávka, na které muž vyhrožuje pobodáním předsedy hnutí SPD Tomia Okamury, nebyla podle státní zástupkyně trestným činem. Případ poslal do přestupkového řízení. Na dotaz České televize to uvedl Libor Šuráň z dozorového státního zastupitelství v České Lípě. Policie původně obvinila muže z nahrávky a autora videa z přečinu násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci. V trestním řízení by případně oba mohli dostat až tři roky za mřížemi. Nyní jim hrozí pokuty, informuje Česká televize.

PRAHA – Tomio Okamura končí jako předseda Poslanecké sněmovny. Kandidátkou koalic Spolu a Pirátů se Starosty a nezávislími (STAN) na post předsedkyně nové Poslanecké sněmovny bude šéfka TOP 09 Markéta Pekarová Adamová. Na dnešní tiskové konferenci po jednání koalic to oznámil předseda ODS Petr Fiala. Místopředsedkyní sněmovny za Piráty bude první místopředsedkyně strany Olga Richterová, oznámil na Twitteru předseda Pirátů Ivan Bartoš.

foto: ČTK

Rivalita do politiky jistě patří, ovšem měla by mít své mantinely. V probíhajících předvolebních debatách mně chyběl naprostý zá-

klad, a tím je slušnost. Časy, kdy nás v těchto debatách zajímaly politické programy stran, schopnost argumentace a rétorika jednotlivých

lídrů, pestrý výběr osobností na kandidátkách či otvírání důležitých společenských témat, se zdají býti minulostí. Naopak, byli jsme svěd-

ky překřikování a neschopnosti nechat domluvit druhého. Šlo o velmi

Pokračování na str. 2

Vrcholí oslavy 30 let Muzea romské kultury: Galavečer bude kulturním i vizuálním zážitkem

Skupina Kale, Divadlo Ara Art, Cena Muzea romské kultury, křest Bulletinu MRK a Amendar II – to jsou jen některé body velkolepé společenské události: Galavečera Muzea romské kultury konají se 23. října v Cabaret des Péchés v Paláci Jalta. Galavečer je zároveň příležitostí představit významné osobnosti romského kulturního života, přivítat na pódiu současné umělce, ale i ukázat, že Muzeum romské kultury je již 30 let významným bodem kulturního dění, a to nejen v Brně.

Pro čestné hosty i veřejnost připravujeme pestré kulturní pásmo. Uslyšíte Filipa Gondolána nebo Lucii a Marii Bikárovy. Zahraje uskupení Kokavakere Lavutara (Sendrejovci), zatančí Kalo Dancers a promítána budou videa z vlastní produkce muzea. Těšit se můžete také na pohádku Divadla Ara Art „Čirikloro, aneb co říká ptáček“. Zahraje i kapela Kale.

Kromě bohatého uměleckého programu představí muzeum i svou

publikační činnost a ocení osobnosti, které přispěly k rozvoji, propagaci a uchování romské kultury stejně jako k fungování muzea. Do knihkupectví uvádí muzeum druhý díl úspěšné knihy Amendar II – Pohled do světa romských osobností, publikaci na galavečeru pokřtí Edita Stejskalová a Anna Šabatová. Křtu se dočká i recenzovaný odborný romistický časopis Bulletin Muzea romské kultury.

Cenu Muzea romské kultury obdrží letos z důvodu nekonání minulého roku hned dvě osobnosti. První z nich je Emília Rigová. „Její díla znejišťují diváka a vzbuzují v něm rozporuplné pocity vedoucí ke vnitřnímu dialogu a zpochybnění vlastních dosavadních stanovisek. Právě její výtvarný jazyk je „vehiklem“ tohoto dialogu, neboť v rámci jeho vizuálního světa se uskutečňuje,“ nastiňuje důvody ocenění fotokurátorka muzea Žaneta Turoňová. Druhým oceněným je in

Pokračování na str. 2

foto: peach cabbaret

ZPRÁVY

Dokončení ze str. 1

OLOMOUC – Olomoucký krajský soud dnes potvrdil podmíněné tresty manželům Stanislavu a Petře Pumprlovým za napadení skupiny romských dětí v zámeckém parku v Lipníku nad Bečvou na Přerovsku, informuje server Romea.cz. Podle odvolacího soudu jsou výpovědi dětí věrohodné, zamítl tak odvolání obžalovaných. Na místě je podle soudu i právní kvalifikace – ve sledované kauze z předložského roku soud dvojici odsoudil za ublížení na zdraví, výtržnictví a hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. Manželé podle obžaloby slovně a fyzicky napadli sedm dětí, některé z nich musely být poté ošetřeny v nemocnici.

České předsednictví EU slavnostně zahájí romský klavírní virtuos

Každá země, která se ujímá předsednictví Evropské unie, ho zahajuje velmi slavnostně – obvykle koncertem nebo jiným uměleckým vystoupením. České předsednictví EU v červenci příštího roku slavnostně zahájí romský klavírní virtuos Tomáš Kačo spolu s PKF – Prague Philharmonia. Servery HN a Aktuálně to zjistily z Registru smluv. Kačo trvale žije ve Spojených státech.

Během koncertu, který se uskuteční 8. července v Dvořákově síni v pražském Rudolfinu, zahraje Kačo vlastní novou skladbu, kterou složil speciálně pro toto vystoupení. Půjde o dílo „na objednávku pořadatele, o světovou premiéru“, stojí ve smlouvě v registru.

Celý slavnostní večer zakončí Modlitba pro Martu, tedy píseň Marty Kubišové, která se stala symbolem jak během invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968, tak v době listopadového svržení komunistů v roce 1989. PKF – Prague Philharmonia bude dirigovat Jan Kučera.

Stát za koncert celkem zaplatí 847 605 korun včetně daně z přidané hodnoty, stojí ve smlouvě.

Každá země se snaží, aby na slavnostní zahajovací akci předsednictví prezentovala to nejlepší ze své kultury. Například Slováci, kteří EU předsedali ve druhé polovině roku 2016, uspořádali velký koncert v bratislavském Národním divadle. Během večera obvykle pronáší projev premiérů či prezidentů dané země a předsedové Evropské komise, Evropské rady a Evropského parlamentu.

Česko bude unii předsedat podruhé. V roce 2009 předsednictví zahájilo v Národním divadle večerem z dílny Divadla bratří Formanů.

Neznal noty, brnkal na rozbité piano

Tomáš Kačo působí v americkém Los Angeles. Vystudoval prestižní Berklee College of Music, hrál i ve slavné Carnegie Hall v New Yorku.

Server Aktuálně Kačov příběh přirovnal k velkoformátovému filmu o tom, jak romský klavírista z čínžáku v Novém Jičíně dobyl Ameriku. „Na začátku příběhu je chudá romská rodina s 12 dětmi ve starém novojičíněnském čínžáku. A následuje happy end. Hlavní hrdina vyprodá nejproslulejší koncertní síň na světě a natáčí v hollywoodských studiích.“

Kačo podle svých slov od malička zkoušel brnkat na rozladěné rozbité piano, které měli doma. Otec ho žádal, aby mu na něj hrál jeho oblíbené písničky. Kačo sice vůbec neznal noty, ale nakonec se na klavír naučil hrát sám díky mimořádnému hudebnímu sluchu.

„Vůbec nic jsme neměli a žili jsme ze dne na den. Tyhle skromné začátky mi daly spoustu pokory a tím mně vlastně pomohly,“ vzpomíná Kačo.

Češi začnou předsedat Radě Evropské unie 1. července 2022. Předsednictví převezmou od Francouzů, po šesti měsících ho předají Švédům. Úkolem předsednické země je snažit se domluvit takové kompromisy ohledně návrhů nových pravidel platných v celé unii, které by vyhovovaly všem členským státům. A následně se na definitivním znění dohodnout i s Evropským parlamentem.

Na předsednictví se každá země připravuje několik let. Pokud ho kvalitně zvládne, výrazně se tím posílí respekt, který u ostatních členských států má. Předsednictví slouží také ke zkvalitnění státní správy – úředníci si zlepšují znalost jazyků a získávají nové znalosti o fungování unie nebo kontakty v ostatních zemích.

Dosluhující vláda premiéra Andreje Babiše (ANO) předsednictví podle kritiků nebrala jako prioritou a nevyhradila na něj dostatek peněz. Kabinet následně rozpočet navýšil.

Ondřej Houska

Máme za sebou důležité volby do sněmovny

Dokončení ze str. 1

osobní kampaně soupeřů s cílem vymývat mozky co nejširší mase občanů. Prostřednictvím sociálních sítí se to některým subjektům i daří. Klíčová témata – migranti, diktát Bruselu a nepřizpůsobiví občané, se těmto hráčům podařilo nastavit jako hrozby, které nás (občany) ohrožují v každodenním životě. Je tomu skutečně tak?

Z veřejně dostupných zdrojů si každý z nás může tyto informace ověřit:

Začnu-li otázkou zneužívání sociálních dávek, zjistíme, že dle údajů z MPSV dochází ke zneužívání dávek ve velmi nízké míře. Kromě toho představují sociální dávky ve státním rozpočtu jen zlomek celkových sociálních výdajů státu.

U nelegální migrace do Evropy, v porovnání s lety 2015 a 2016, se vstupy dramaticky snížily. Vedle toho připravuje EU společné migrační a azylové politiky, na kterých se členské státy shodnou.

Navzdory hlasitým euroskeptickým věřím, že každý z nás dovede

objektivně zhodnotit přínosy členství ČR v EU. Jsme součástí velkého demokratického projektu, který, ač není bezchybný, přináší možnosti, z nichž každá země prosperuje. Jen pro informaci – na dostavbu dálnice D1 přispěla EU 80 % všech výdajů.

Bohužel politika zastrašování ovlivňuje lidské emoce. U vybraných skupin obyvatel jako jsou senioři nebo nízkopříjmové rodiny pak výše uvedená témata fungují jako strůjci neúspěchu a každodenních problémů. Je velká škoda, že zbývající (snad stále) demokratické subjekty nemají dostatek odvahy vystupovat proti těmto mýtům a uvádět informace na pravou míru. Namísto toho si zvolily kampaň proti jedné osobě a v podstatě se svými výstupy staly součástí této hry s emocemi.

VTV debatách jsem nezapomínal na žádný protipól, v němž by se lídr nebál vyzdvihnout roli Evropské unie či se snažil lidem vysvětlit, jak je to ve skutečnosti s těmi migranty a nepřizpůsobivými občany. Ve veřejném prostoru tak zů-

stává diskurs v podobě hrozeb, které občanům žádný jiný politik nevyvrací!

Ve svých programech strany například vůbec nezmiňují boj proti segregaci romských dětí ve vzdělávání. Neměla by existující segregace ve školství být klíčovým tématem demokratického subjektu? Děti, které do těchto škol nastupují, si nesou do své budoucnosti handicap s názvem nízké uplatnění na trhu práce! Ekonomicky tato praxe devastuje absolventy těchto škol, jejich rodiny i celou společnost.

Ta odvaha i vůle, byť jedné politicky výrazné osoby, mně zde citelně chybí. Vždyť je to logické, své postoje si člověk, potažmo společnost, formuje na základě informací, které se k němu dostanou.

Doufáme, že vítěz – demokratický blok Spolu a jeho potenciální partner PirStan sestaví koaliční vládu, která se bude snažit dohnat ztrátu osmi let prozápadní proevropské politiky.

Palíkerav tumenge.

Tomáš Ščuka

Vrcholí oslavy 30 let Muzea romské kultury: Galavečer bude kulturním i vizuálním zážitkem

Dokončení ze str. 1

memoriam Bartoloměj Daniel. „Muzeum jej ocení za celoživotní přínos pro dokumentaci, výzkum, popularizaci a prezentaci kultury, řemesel, jazyka a historie Romů, za vytrvalou a dlouhými lety obstrukcí nezmenšenou snahu o založení muzejní instituce věnující se romské kultuře a historii, za spoluzaložení Muzea romské kultury v roce 1991 a za desetiletí trvající práci pro tuto instituci, na kterou dodnes navazujeme a ze které čerpáme,“ přibližuje historik muzea Dušan Slačka.

Galavečer je tak vrcholem oslav 30 let od založení muzea. Muzeum romské kultury bylo oficiálně založeno na jaře roku 1991. Realizace se ujala brněnská romská inteligence (mezi nimi zejména Karel Holomek a Jana Holomková, později provdaná Horváthová), kteří oslovili ke spolupráci historika Bartoloměje Daniela a etnografku a teoretičku umění Evu Davidovou. Začátky muzea byly velmi skromné, do roku 1998 působilo v několika nedostačujících pronajatých kancelářích. Od počátku se muzeum zabývalo sbírkotvornou, dokumentační a výzkumnou činností, díky níž se zachovávají doklady o duchovní i materiální kultuře Romů a Sintů nejen z území bývalé-

ho Československa, ale pokud možno celé Evropy. Muzeum je i proto

dodnes naprosto unikátní světovou institucí. kolektiv autorů MRK

O Roma vakeren

pořad ČR určený pro Romy. www.romove.cz

Komu bude udělena Cena Muzea romské kultury?

Muzeum romské kultury od roku 2009 každoročně oceňuje jednu osobnost, která svým působením přispěla k rozvoji, propagaci a uchování romské kultury a přispěla také k fungování muzea. V letošním roce bude cena výjimečně předána dvěma osobnostem, udělování Ceny MRK se totiž v roce 2020 z důvodu vládních opatření nekonalo. Kdo jsou tedy laureáti?

Emília Rigová

Za rok 2020 bude oceněna slovenská vizuální umělkyně Emília Rigová (narozena 1980). Cena bude Emílii Rigové udělena za reflexi romské identity a komplexní kritiku stereotypizace Romů prostřednictvím špičkové a široce oceňované umělecké tvorby. Oceněna je i za dlouhodobou spolupráci a účast na projektech Muzea romské kultury.

„Emílii Rigovou známe ve světě umění zejména jako první Romku, která je laureátkou prestižní slovenské Ceny Oskára Čepana za rok 2018 pro slovenské výtvarníky do 40 let.“ představuje blíže Rigovou dokumentátorka muzea Žaneta Turoňová. Rigová vystudovala Akadémiu umění v Banskej Bystrici, kde dnes také žije, tvoří a působí jako pedagožka na Katedře výtvarné kultury při Univerzitě Mateja Bela. Je součástí mezinárodní romské organizace ERIAC (European Roma Institute for Arts and Culture / Evropský Institut Romů pro umění a kulturu) a držitelkou ceny Roma Spirit za rok 2018. S angažovaným postojem Emílie Rigové vůči sociálnímu postavení Romů souvisí i její spolupráce s Muzeem romské kultury. Aktivně se účastní sympozií romských umělců, mezi nimiž má čestné místo právě sympozium Muzea romské kultury. Spolu s dalšími členy sociálně-aktivistické umělecké skupiny Romane Kale Panthera zde performovala na vernisáži výstavy Bez nenávisti? / Hate free? 12. 10. 2017. Byla také velice cennou členkou poroty pro výběr vítězného projektu na nový Památník holokaustu Romů a Sintů v Le-tech u Písku (2019–2020).

Bartoloměj Daniel

Cenu Muzea romské kultury za rok 2021 obdrží in memoriam Bartoloměj Daniel (1924–2001), první romský absolvent studia historie a romský historik v českých zemích, promováný rodák ze západoslovenského Šaštína.

„V roce 30. výročí založení Muzea romské kultury je mu udělena in memoriam cena za celoživotní přínos pro dokumentaci, výzkum, popularizaci a prezentaci kultury, řemesel, jazyka a historie Romů. Také za vytrvalou a dlouholetou, obstrukcemi nezmenšenou snahu o vytvoření muzejní instituce věnující se romské kultuře a historii, za spoluzaložení Muzea romské kultury v roce 1991 a za desetiletí trvající práci pro tuto instituci, na kterou dodnes navazujeme a ze které čerpáme,“ upřesňuje historik muzea Dušan Slačka.

Ceny zástupci muzea předají na Galavečeru – oslavě 30 let Muzea romské kultury 23. října v Paláci Jalta.

kolktiv autorů MRK
foto: Adam Holubovský, MRK

Šéf české diplomacie: Co je trestné off-line, musí být trestné on-line

Jednodenní Mezinárodní fórum k připomínce holokaustu a boji proti antisemitismu se konalo ve středu ve švédském Malmö. Hlavním tématem konference, na níž vystoupil i český ministr zahraničí Jakub Kulhánek, byla otázka, jak sociální sítě přispívají k vzestupu antisemitismu ve světě, uvedla agentura AP. Také Kulhánek se podle českého ministerstva zahraničí vyslovil pro zajištění bezpečného a odpovědného on-line prostředí a představil závazky ke zlepšení situace.

„Je nezbytné zajistit bezpečné a odpovědné on-line prostředí. Zároveň musí dojít ke zkrácení času mezi výskytem antisemitických a nenávistných projevů na internetu a sociálních sítích a jejich odstraněním a potrestáním,“ uvedl šéf české diplomacie. „Co je trestné off-line, musí být trestné on-line,“ dodal.

Kulhánek dále představil tři závazky, kterými Česká republika bude usilovat o zlepšení situace

v boji proti antisemitismu. Prvním je vytvoření České národní strategie boje proti antisemitismu, druhým otevření státní příspěvkové organizace Památník ticha a třetím uspořádání mezinárodní konference k Terezínské deklaraci v rámci českého předsednictví v Radě EU v roce 2022.

„Na celém světě je antisemitismus na nebezpečném vzestupu, hlavně kvůli novým sociálním médiím,“ upozornil izraelský ministr pro záležitosti diaspory Nachman Šaj. Sociální sítě podle něj „podněcují a zvyšují míru nenávisti a musí za to převzít odpovědnost a nezůstat takzvaně neutrální nebo objektivní“.

Předseda Evropské rady Charles Michel prohlásil, že Evropská unie musí stanout v čele boje proti antisemitismu. Vzpomínání podle něj nestačí.

Ministr zahraničí USA Antony Blinken, který se připojil prostřed-

nictvím videokonference, mimo jiné oznámil, že Spojené státy vyčlení milion dolarů na boj proti antisemitickým projevům na internetu na Blízkém východě a v severní Africe. „Naše priority zahrnují odsuzování a potírání antisemitismu, zajištění fyzické bezpečnosti židovských komunit, podporu vzdělání souvisejícího s holokaustem, zvláště mladých lidí, ochranu náboženské svobody a naléhání na země, aby odhodlaněji bojovaly proti projevům nenávisti na internetu,“ řekl Blinken.

Akce se konala za účasti švédského krále Karla XVI. Gustava a jeho manželky královny Silvie. Letošní fórum navazovalo na to uspořádané v roce 2000. Česko tehdy ve Stockholmu zastupoval prezident Václav Havel. Výsledkem tehdejší konference bylo přijetí takzvané Stockholmské deklarace a vznik Mezinárodní aliance pro připomínku holokaustu. ČTK

KOMENTÁŘ Mediální obraz Romů

VERONIKA KAČOVÁ

Mediální obraz Romů ve společnosti je většinou negativní. Málokdy se objeví nějaká pozitivní zpráva o úspěchu Romů nejen v České republice, ale i v zahraničí. Čteme zprávy o rasismu, gamblerství, ubytovnách, nezaměstnanosti, sociálních dávkách a zneužívání systému. Není se pak čemu divit, že negativní názory na romskou společnost vznikají právě kvůli těmto zprávám a široká veřejnost jim věří. Otázkou však zůstává, zda se řeší, co bylo příčinou daného problému a zda se hledají možnosti k vyřešení. Anebo kdo za tím vším stojí?

České deníky dávají přednost zprávám o problémech romské populace a publikují negativní zprávy. Nutno říct, že párkrát do roka se objeví i pozitivní zpráva, a tou je například Mezinárodní den Romů nebo světový festival hudby a tance Khamoro. V naší romské společnosti máme několik romských vzorů, které se angažují v této či jiné problematice. Pracují s intenzitou a stále usilují o pozitivní pohled na Romy. Jmenovitě bych uvedla paní Janu Horváthovou, Jarmilu Balázovou, Davida Tišera, Ivetu Demeterovou a další. Je smutné, že někdy opravdu musíme přesvědčovat novináře, aby se o nás psalo. V České republice je málo prostoru pro romské pořady, které by mohli vést mladí úspěšní Romové. Ale abych nepsala jen o tom, co je špatně, chtěla bych zmínit, že tu máme pořad Tuke TV pod vedením Alice Sigmund Herákové. Pořad Tuke TV od roku 2019 nabízí svým divákům publicistický obsah zaměřený na Romy a romskou tematiku. Dále tu máme zpravodajský server Romea, romská periodika: časopis Romano hangos, multikulturní časopis pro děti a mládež Kereka, časopis Romano vodi, odborné publikace pod názvem Romano džaniben. Také se zakládají knihovny s romskou literaturou nebo třeba nahrávací studio v Brně s názvem Amaro Records. Pro děti tu jsou literární soutěže jako je Romano Suno nebo Vícejazyčnost je bohatství. Proč se novináři nezaměří právě na tyto úspěšné projekty a neudělají nějakou zajímavou reportáž anebo výjimečný rozhovor? Pokud už se něco zveřejní ve zprávách, tak se o tom zmíní během krátkých pár minut. Bylo by fajn, kdyby se různým romským tématům dávalo více prostoru ve veřejném dění a objevovalo se více informací o tom, co se děje ve světě Romů.

Sociální sítě, jako je Facebook, Twitter a jiné, nabádají lidi k nenávistným projevům a komentářům. Často jsme znechuceni, kolik vulgarit a lží se z úst lidí vypustí. Lidem absolutně nic neříká zákon o svobodě slova, dělá jim potěšení urážet druhé a o nějaké slušnosti nemají ani páru. Nemalá část majoritní společnosti stále věří všelijakým mýtům a hoaxům o Romech, aniž by se ujistili o skutečnosti. Měli bychom si udělat pořádek a rozhodovat se sami za sebe. Vést mezi sebou rozhovory o tom, co je špatně nebo o tom, jak bychom se k určitým situacím a událostem měli zachovat, popřípadě umět reagoval na daný problém. Umět věci říkat slovy lásky a upřímně.

A je i na nás, abychom se naučili šířit příběhy reprezentativních Romů, kteří mezi námi žijí. Pojďme i my aktivně a společně změnit pohled na nás Romy. Věřím, že každý z nás máme druhým co předat. I naše životní příběhy můžou změnit náš obraz ve společnosti.

Most nechá zbourat další panelák na sídlišti v Chanově

Most nechá v příštím roce zbourat další panelový dům na sídlišti Chanov. Obsazeno je zde nyní pět bytů, pro jejichž nájemníky bude město hledat náhradní ubytování. S takzvaným kontejnerovým bydlením radnice teď nepočítá s ohledem na zdražení stavebních prací, řekl náměstek primátora Marek Hrvol (ProMOST).

V připravovaném rozpočtu na rok 2022 je částka šest milionů korun na demolici. Město v minulosti žádalo o státní dotaci na práce, kterou několikrát dostalo. Naposledy se boural blok 3, náklady zaplatila radnice ze svého. Původní odhad byl devět milionů korun, částka vzniklá ze soutěže činila 1,8 milionu korun.

Ministerstvo pro místní rozvoj pro rok 2022 neplánuje vyhlásit výzvu v programu Demolice budov v sociálně vyloučených lokalitách. ČTK to dnes řekl mluvčí ministerstva Vilém Frček. Za celé fungování programu bylo podpořeno 171 projektů za zhruba 444 milionů korun. V tuto chvíli je vyčerpáno zhruba 285 milionů korun. „Obce však budou moci k demolici či částečnému odstranění objektu využít program Brownfieldy, který spravuje Státní fond podpory investic,“ uvedl mluvčí.

Vedení města Mostu počítalo v Chanově s výstavbou jednoduchého modulového bydlení. Náklady na pořízení kontejneru s osmnácti jednotkami se ale dostaly na 35 milionů korun. „Nedosáhli bychom plánovaných úspor, proto jsme projekt pozastavili,“ uvedl Hrvol.

Po dostavbě na konci 80. let minulého století mělo sídliště 13 domů se 400 byty, v nichž podle odhadu města mohlo bydlet 1000 až 2000 lidí. Aktuálně je v Chanově osm domů, kde žije zhruba 700 lidí. Od roku 2002 dalo město zbourat pět objektů. Na rozdíl od jiných lokalit je v Mostě dostatek bytů, žádnou bytovou výstavbu proto radnice neplánuje. ČTK

Rozhovor s Ivetou Horváthovou

Prinášíme rozhovor s Ivetou Horváthovou alias Rimini Fillí. Malbě se věnuje od svých šesti let, své obrazy vystavovala v České republice, ve Francii a v New Yorku. Kromě malování se věnuje i psaní pohádek pro dospělé. Všechna její díla jsou na prodej. Povíдали jsme si o jejím životě, nemoci a umělecké práci.

Dobrý den, paní Iveto, mohla byste nám říct, kdy se ve vás probudila láska k malbě?

Od malička mne obrázky zajímaly. Pamatuji si, že v osmi letech jsem malovala holčičku podle obrázku na titulní stránce čítanky pro 3. třídu. Malování mne bavilo a v životě vždy pomáhalo.

Co vás nejvíce ovlivnilo?

Já jsem ve dvaceti letech spáchala sebevraždu, podřezala jsem si žíly. Přežila jsem to a dostala jsem se na psychiatrii do Náchoda a potom do léčebny v Novém Městě nad Metují, kde jsem si potřebovala odpočinout. Mívala jsem dlouhou chvíli, tak jsem si malovala portréty lidí okolo sebe. Všimnul si toho pan primář František Hubka a ten mi řekl, že mám na malování talent, no a malování mi zůstalo dodnes.

Mohla byste nám představit svou práci, obrazy, o čem jsou, co sdělují?

V devadesátých letech jsem malovala hlavně portréty lidí, snažila jsem se tak více je poznat, dostat se do jiných dimenzí, více se jim přiblížit. Kolem roku 2000 jsem začala malovat abstraktní věci, to nejvíce malují i teď. Zajímá mě láska, nekonečno, síla, všechno to, co je nahoře – o tom všem vyprávějí moje obrazy.

Kde jste vystavovala a jaká byla zpětná vazba diváků?

V České republice jsem poprvé vystavovala v roce 1996, vystavovala jsem na velké společné výstavě art brut na Staroměstském náměstí v Domě u Kamenného zvonu. Potom jsem vystavovala i ve Francii, tam se prodaly dva obrazy, každý za 20 000 Kč, což bylo pětikrát tolik než u nás. Potom jsem v roce 2005 vystavovala

i v New Yorku. Vystavuji samostatně i na společných výstavách pořad, naposledy samostatně v rámci letošního festivalu Khamoro. Lidem se mé obrazy líbí, zatím jsem se nesetkala s žádnou ošklivou kritikou.

Jsou vaše díla na prodej?

Ano, byla bych moc ráda, když se zase nějaká prodají. Mohla bych si splnit svůj sen, podívat se na Krétu. Obrazy znám z časopisů a chtěla bych ji vidět ve skutečnosti.

Co nejraději malujete?

Maluji, co mne napadá, abstrakci, někdy portréty politiků, stromy, květy. Někdy ani nevím, co to vlastně je, mám ráda barvy.

Zeptám se na okolnosti vašeho života na ulici. Co se vám přihodilo, že jste byla bez domova a kde jste našla sílu najít si práci?

Na ulici jsem se ocitla několikrát. Byla jsem v Praze a neměla jsem kde bydlet, poprvé v roce 1991, potom 1994–1996, 2001–2002, 2013–2014. Pak mně pomohla charita a dostala jsem práci v Saletu, kde jsem malovala za peníze. Potom to pokračovalo v Ateliéru radostné tvorby, kde se občas prodají nějaké mé obrazy. Také občas dělám lektorku malování v Kulturně komunitním centru ART na Letné. No a od roku 2020 mám svůj byt, tak mohu malovat i doma. Vše se mi děje s pomocí Boží.

Měla jste v té době někoho, kdo vás podporoval? Kamarády, rodinu nebo blízkého člověka?

Měla jsem přátele z bratrské církve, hodně mně pomáhala přítelkyně Helena Kábrtová, která mi občas dávala peníze a dala mi najíst. Měla jsem kamarády, u kterých jsem krátkodobě bydlela, pomohli mi i sehnat bydlení v Akropolis od roku 1996 do roku 2001. Dodnes mám blízké lidi, kteří mi pomáhají.

Emigrovala jste do Francie, jaké vzpomínky se vám vybaví?

Já jsem v roce 1998 chodila do Fokusu na Praze 8, jednalo se o možnosti invalidního důchodu. Zažívala jsem pocity diskriminace a šikany, nevěděla jsem, co mám dělat. Tak jsem si ušetřila peníze na jízdenku na autobus do Paříže. Přijela jsem tam ráno a měla jsem ještě peníze na metro, abych mohla dojet na úřad požádat o azyl se statutem uprchlíka. V metru se mi ale udělalo špatně, uměla jsem pár slov francouzsky, tak jsem požádala o pomoc. Přijela pro mne sanitka a odvezla mne do nemocnice. Našli u mě psychickou nemoc, byla jsem 14 dní v nemocnici a o azyl kvůli nemoci nešlo požádat. Pak přišli z velvyslanectví a zařídili mi převoz sanitkou z Paříže do Prahy. Potom jsem byla 14 dní v Bohnicích, odkud jsem sama odešla. Francouzi poslali fakturu na 100 000 Kč, které zaplatila pojišťovna, protože uznali,

že důvodem, proč se to všechno stalo, bylo to, že se ke mně špatně chovali ve Fokusu.

Co vás v současné době nejvíce zaměstnává, na čem pracujete?

Maluji obrazy pro kamarády k Vánocům, každý den chodím do kostela sv. Ignáce na Karlově náměstí. Hledala jsem Ježíše, až jsem ho našla. Od roku 2003 jsem pokřtěna, tehdy na Národní třídě u dominikánů. Jsem ráda, že jsem našla Boha, že mám klid, zlepšilo se mé bytí na zemi i můj duševní stav. Hlavně, že mám svůj byt.

Vraťme se opět k malbě, jakou technikou nejraději malujete a jaká témata?

Maluji fixami. Baví mě různě komponovat hlavy politiků, jak budou vypadat za pár let, ze zahraničních Clinton, Hillary, Obama, Obamovou, Trumpa a z našich Sobotku, Babiše, Zemana. Ráda maluji i erotická témata, nahatá baby, muže ne. Maluji podle nálady, když se do toho pustím, maluji třeba celý den.

Jaké výstavy máte za sebou a kde můžeme vidět vaše práce nyní?

O výstavách ve Francii, v New Yorku a v Domě u Kamenného zvonu a výstavách v rámci Khamora jsme již mluvili, vystavuji pravidelně na společných výstavách Ateliéru radostné tvorby, teď právě v ateliéru Nad Krá-

lovskou oborou 55 v Praze 7. Zde obrazy můžete vidět i v depozitáři, kde je mám uskladněné. Pár obrazů mám i doma.

Jaké pocity vám přináší malování?

Někdy štěstí, někdy smutek. Když maluji, teprve, až je to hotové, vidím, co jsem to měla v hlavě.

Paní Iveto, ilustrovala jste někdy nějakou knížku?

To ne, ale sama píšu pohádky pro dospělé, napsala jsem jich několik sešitů. Je to sedm různých pohádek s různými tématy, ale ne romsky. Píšu česky, protože bohužel romsky neumím.

Máte vizi, kam bude vaše výtvarné nadání směřovat?

To vůbec nevím.

Setkala jste se někdy s kritikou? Jak vás ovlivňuje ve vašem životě?

Ani ne, všichni spíš říkají, že mám talent. Jsem spokojená, že se pořád vyvíjím, že mohou moje obrazy lidi vidět a že si je někdy i koupí. Z toho mám moc velkou radost.

Zatím nemám jasnou vizi, co všechno ještě namaluji, ale věřím, že když budu takhle pokračovat, tak někdy dospěji.

Co byste poradila lidem, kteří si prošli podobným životním příběhem jako vy?

Ať dají svůj život pánu Bohu a Ježíši, ten je uzdraví. Ať hledají po světě hodné lidi, a ne blbě. Já mám zkušenost, že taková lidé ve mě věří, vidí ve mně něco velkého a dávají mi naději, že můj život se může vyvíjet pořád k lepšímu.

Máte nějaký vzkaz pro naše čtenáře?

Prosím, pusťte si internetové stránky www.altanart.cz, zde jsou moje obrazy a obrazy lidí podobných jako jsem já. Mohu pro vás namalovat obraz, který se vám bude líbit a celý život vám bude dělat radost. Hodně zdaru v životě, a pokud jste umělci, vytrvejte!

Rozhovor vedla Veronika Kačová
foto: archiv Ivetvy Horváthové

Obraz Romů

Co se změnilo z předchozích let pro nás Romy? Zhola nic. Jak nás vnímá majorita? Z mého pohledu pořád stejně, nenacházím nic nového. Že bychom měli jakousi důležitost, úctu? Ne, není znát! Přesto, že romská mládež se snaží vzdělávat a jsou již vysokoškoláci a mohu říci, že je jich dost, což mě těší a mám radost. Jsou mezi námi osobnosti s velkým talentem a netýká se to jen ve zpěvu nebo v tanci, máme romské doktory, spisovatele, malíře... No, pořád je to málo, nevědí o nás lidi z majority a nezajímají se o to, vidí v nás jen to špatné. Je mi to líto, ale s tím se nedá nic dělat, jsme prostě menšina a je těžké to nějak změnit.

V předchozích letech bylo trochu lépe, nebyl strach z té nemoci,

strach z nakažení Covidem 19. Přeci byly problémy, ale daly se vyřešit, dnes je vše jiné, člověk myslí už jenom na to nejhorší – na smrt. Naši Romové se snaží přechytračit ten strach a nastaly změny, i když malé.

„Paní, proč tak pospícháte? Bójíte se, že se ode mě nakazíte?“ oslovil mě známý ze sídliště.

„Jé, dobrý den, to víte, že ne, vůbec, jen jsem si vás nevšimla...“

„Jo, jo, dneska už lidi mezi sebou ani nemluví, to je doba! To jsme se dočkali takového žití a to všechno máme z té televize, jak nás straší ti naši pánové...“

„No, já se nebojím ničeho, už mám věk a je mi to jedno...“

„To jo, ale máte děti a vnoučata a na ně myslíte, ne?“

„Jasně, že na ně myslím, ale...“

„A já na ně myslím taky a víte, co jsem zařídil?“ Divám se na něj a on se pousmál a říká: „Představte si, paní, já celou rodinu donutil k víře, poslechli mě a chodíme na shromáždění každý týden. Posloucháme toho našeho reverenda, víte, kdo to je?“

„Ano, vím.“

„Jako v Americe, ten náš reverend léčí lidi a my se vroucně k němu modlíme a pokaždě mu odevzdáme nějaké peníze. Věříte v pána Boha?“

„Ano.“

„Od té doby, co chodíme na shromáždění, naše děti, už jsou dospělé, že, přestaly hrát automaty, dokonce přestaly i kouřit! Není to báječné? Jsem velmi spokojený

a reverend nám taky slíbil, že se bude modlit za nás, abychom nechytili tu nemoc. Ale museli jsme mu dát víc peněz. Nám to vůbec nevadí, na penězích nezáleží, ale on nás ochraňuje, je to Boží syn, věřte mi!“

Nevěřím ani slovo, ale nebudu mu to říkat. Je mi ho líto, jak je odán tomu, kdo od nich bere peníze a pěkně je omluje.

„A ten váš reverend je Rom nebo gádžo?“

„Kdepak Rom! To by neuměl tak krásně k nám promlouvat o Bohu, je to gádžo a velmi hodný a vzdělaný, jako ti faráři. Jenom si představte, bolely mě záda hrozně a on na mě sáhnul a bolesti přestaly!“

Víra ke gádžovi ho uzdravila.

„Kolik je vám roků?“ ptám se ho.

„Mně je už skoro sedmdesát, jsem už v důchodu, ale věřím v našeho pána a budu věřit až do konce, i moje rodina.“

„Je dobré mít víru,“ řekla jsem a odešla od něho.

Je mi ho opravdu líto, není víra jako víra a je vidět, jak se Rom dá oklamat, jen proto, že to je vzdělaný gádžo. Bylo by lepší, kdyby se pomodlil k pánu Bohu doma, nestálo by ho to žádný peníz! I když je dobré, že děti z jeho rodiny přestaly hrát automaty a nekouří, to ostatní je ubohé... Tady vidíme obraz Romů, jak rychle uvěří nesmyslům, jen proto, že jim nějaký vychytralý gádžo naslibuje jen dobro a dobro...

Irena Eliášová

So avela feder, sar pes avri kidela?

So avela feder, kana pes avri kidela? Me phenav, hoj nič, savoro avela avka sar hin akaňik, vaš amenge, le Romenge. Te avena o raja o Piratí, abo o Hamačkos, abo vareko aver, odava avela jekh! Odava hin, so me duminav, the buter Roma avka duminen, oda džal pal amaro dživipen. Ola šukar bare raja, so akaňik keren anglo volbi, savoro keren avka, kaj lenge te paťan o manuša.

Me lenge imar napaťav, but chochavkeren, maškar peste keren baro džungalipen, erđavipen. Napaťav lenge, bo nek hin Rom sikhado, hin les but školi, th' avka angle lende sam čak „cikáni“, the avka avela odava furt. Kana o Rom sikhavel, hoj džanel te giľavel, abo te khelel, avka o gadže phenen: „Ačh preku, the dža andre butí!“ Odava avka vakeren, sar te savore Roma nakeren butí. Čak džan pro urados, the dikhen, keci hine andre fronta o gadže, buter sar o Roma! Na savore Roma sam pro urados. The save keren butí maškar o gadže, nane lenca mištes. „So sal ajscho cholardo?“ phučav le Romestar khatar amende.

„Aňi ma phuč, modľinav man ko Del, kaj te avri likerav ko duchodos.“

„So pes kerel?“ phučav lestar. „Imar avela deš berš, so som andre fabrika, the avle odoj te kerel ajse terne rakle, the džanes, sar man vičin?“

„Hmm...“ „Kalo... u me lenge phenav, man hin o nav, u jon asan the phenen – kalo pes feder phenel!“

„Ale odava nane avka igen nalache, amen sam kale...“

„Hi, sam kale, ale me len navičinav parne...“

„Me duminav, hoj odava hine ajse malichernosta...“

„Hi, malichernosta? Ale kana rakhen chiba, phenen – odava kerelelas o kalo, the palek mange den o love tele...“

„Ale o raja tut imar prindžaren ajci berša...“

„Hi, prindžaren, ale jon paťan le gadženge, phenen, hoj ajse študimen manuša nakeren o chibi... Abo anglo kurko pes našľile o love andal e šatňa, the so duminen? Phende – odava čorđa o kalo! Me šoha nikaske nič naliňom, maj tele pelom! Vareko liňa o love, the me mušinav savoro preku te džal. Ale jekheske imar phenom, hoj leskero muj phagava, me som dovakerdo mire čhavela, hoj sar džala perdal e brana, chudela amendar...“

„Joj, odava bi nakeravas, vaš oda hin harešta. Džanes, sar odava džal pro sudos. Napaťana le Romeske, ale le gadženge, the tu chudeha keci berša...“

„Hin tut čačo, me imar nadžanav, so te kerel...“

„Nek vakeren, tu tut ker, hoj sal kašuko, the jon imar dena smirom. Sal anglo duchodos, the odava hin vaš tuke duminšagos, chin pre lende! Džanav, hoj odava hin phares, ale mušinas avri te likerel!“

„Mušinava.“

„Džas avri te kidel?“

„Nadžanav, vaš amenge le Romenge odava hin jekh, amenge avela furt jekhmodošno, pr'amende jon chin...“

„Ale amen mušinas te del amaro hangos oleske, so amenca kamel mištes, naduminen?“

„Šoha naela feder, o bare raja peske keren bare love, lenge avela mek mišteder, nadikhes, so keren? Savoro džungalipen pre peste chidkeren, sikhaven, save hine bare raja,

the so amen o Roma? So šaj amen keras? Nič, phenav tuke, nek džan savore gadže avri te kidel, odava hin lengeri phuv, lengero štatos, džanes, so amenge vičinkeren: Džan het, andre Indija pale! Kecivar odava avka phenen!“

Dikhav pre leste, savo hino leske namištes dives, tajsa pes mištes avri sovela, the avela feder.

„Dikhav pre tute, savo namištes hin vaš tuke dives,“ phenav leske, the asav. „Nane odava avka namištes. Čak le tuke odava, sam nasvale, kaj džas? Ko dochtoris. The k'odava? Gadžo. Kana vareso kamas, džas pro urados, ko hin odoj? Gadži. No dikhes, amen nikhaj nane niko, amen lenca dživas, avka mušinas len te šunel. Ma av ajscho cholardo, hin tut bari fajta, odava hin baro barvalipen, so mek buter kames? The andre sako fabrika odava hin, hoj keren le Romendar čak jekhgodeder, mušinas avri te likerel.“

„Hin tut čačo, mange čak andre butí hin namištes, avresar hin mištes...“

„No dikhes, sal sasto, tiri romňi hin tiž, the so tuke kempel? Ma ker tuke bari duma le raklendar, len nane ajsi godí, chin pre lende. The dža avri te kidel, aspoň amen avela varesavi šancija, so phenes?“

„No, prevakerďal man, džava, lava mira romňa, the džaha maškar lende, džana the o kale avri te kidel, ha, ha.“

„Dikhav, hoj asandľilal, odava hin mištes, liker tut, dav la romňake lav!“

Džal khatar mande polokones the asabnaha. Mek duvar pes pal mande irindã. Hino igen lačho Rom, nek leske o Del del savoro lačho... **Irena Eliášová**

E politika hin džung...

Nane modo, sar me džav mange vareso te cinel, kaj te nachudav dromeha varekas, ko kamel čak te dumazinel, mindig mange ruminel calo dives. Narado vakervav ajse manušenca, so furt čak koškeren pre savores-te. Nič lenge nane mištes, savoro hin lenge namištes. Th' avka pre mande vičinel e phureder gadži.

„Lačho dives, ale me igen siďarav, nane man časos...“

„Tu furt čak siďarkeres, nane tut lav vaš o manuš, the soske avka siďares? Aňi nakames te džanel, so pes kerel andro amaro štatos, tu nasal zvedavi?“

„Na, me nasom...“

„Dikhes, vaš oda amen o gadže tumen le Romen das andro utušovno than! Tumen o Roma nabajinen, so amenca avela. Amare politiki pes starinen, kaj te dživas feder, salas avri te kidel?“

„Somas, somas, romňije, ale...“

„No, the džanes, ko avri khelde?“

„The s'odava hin, o fotbalis?“

„Maj avka sar o fotbalis, jon oda kiden sar o športos! Čak dikh pr'oda Bartošis, abo o aver, so avri khelde, jon pes korkore detkeren vaš o ministri, the vaš o premijeris, bi amaro prezidentos, odava hin, so! Čoro amaro prezidentos hino nasvalo, jov hin imar phureder manuš sar amen, les imar nane ajsi zor, kaj te savoro preku džal, so keren o bare raja. Nabirinel čoro, mange hin phares pro jilo, so duminen, so avela, te merla? Modľinav man ko Del, kaj te les amenge nale...“

„Oda me nadžanav, me naachaľuvav ke politika...“

„The tuke hin jekh...?“

„Na, na, mange hin tiž phares pre leste. Me leske dav pativ, jov imar phureder manuš...“

„Hi, romňije, jov nasvaliľa ole bare rajendar, so keren, jon pre leste dine o nasvalipen, paťa mange!“

„Odava na, le prezidentos hin bare starosta, ale...“

„No, odava hin, jon pre leste igen džanas, kaj pes lestar te zbavinen, bo jov savoro diňahas pro Babišis, ale o raja les nakamen, jon kamen le Babišis avri te čhivel. Avena bare raja andal o ODS, the akaňik avela baro bokhaliľben, e Malačová odoj naela, nachudaha ko duchodos aňi koruna. The oda ole brčkave balenca, sar pes vičinel, o Bartošis, so jov dokazinel? Nič! Pale čak denas lav, baro chochaviben, hjaba pes delas andro spolkos, jov naela premijeris, sar kamelas. Lenge hin mištes, hoj o prezidentos hino nasvalo, jon sa keren pre peste, kamen te avel jekhbareder, kaj šaj peske kiden o love andro žebi!“

„Odava mek nane...“

„Ale hin, o premijeris avela o Fiala, imar pal peste avka vakereľ, the sa avka kerel sar baro raj. Me som čak zvedavi, so kerela, te o prezidentos sastola, the jov les nakamela, ha, ha.“

„Dikhav, hoj tu prindžares amare politicka voda...“

„Hi, me len prindžarav, me džanav, so vakeren, so sar keren. E politika hin džung, ale so šaj keras, mušinas maškar lende te dživel, džanes?“

„Hin tut čačo, ale me kija naachaľuvav, džanes, me man andre lende nadav, ačhaľos?“

„The ki soste ačhaľos? So tuke džal pre godí?“

„Pre amende le Romende niko nane zvedavo, amen aňi niko našunel, duminav le gadžen. Vaš oda me kija nadžav te duminel, o sastipen hin amen savoren čak jekh, vaš oda mange naruminava le politikenca. Me dikhľom, so jon keren maškar peste, sar hine ke peste igen erđave, kerel jekh avreske baro bibachťalipen, the me mange naruminava ajse manušenca miro sastipen, la politikaha, hi?“

Dikhel pre mande le bare jakhenca. „Jaj, jaj, tut hin čačipen, me man mire phureha peľinav, kerav choli. Miro phuro mange tiž furt phenel: „De man lenca smirom!“ The hin les čačipen.“

„No dikhes, avka šun le phures, the ma dikh pr'oda, so keren o politiki, avela tuke feder. Hjaba pal lende vakeraha šel ori, th' avka amenge napožiňaha.“

„Hi, me duminavas, hoj nasal ajsi godãver, ale dikhav, hoj sal,“ phenel mange, the asandľila.

„No, phenava tuke avka, nakampelas te duminel, savi godí hin manušes pal e cipa, amen sam Roma, the amen hin mozgos, džanas tiž te duminel...“ phenav lake, the asandľilom pre late. Joj ačhiľa te vakereľ.

No geľam khatar amende, the mek lake phenom, kaj te šunel le phures... **Irena Eliášová**

Fotografie Claude a Marie-José Carret

mk
muzeum
romské
kultury

Otisk cest

Muzeum romské kultury
Bratislavská 246/67 | Brno
facebook.com/muzeum.romske.kultury
rommuz.cz

7 | 4 | 2021 — 31 | 12 | 2022

MINISTERSTVO
KULTURY

Česká televize

Vernisáž za účasti autorů 23 | 9 | 2021 od 17 hod.

muzeum u vás doma
3D STÁLÁ EXPOZICE

Dějiny Romů od starověké Indie přes události II. světové války až po současnost jsou přístupné ve 3D prohlídce na rommuz.cz/cs/online-muzeum/3d-prohlidka/.

PODCASTY

První série osmi rozhovorů je v letošním výročním roce rozšířena o novou řadu Velikáni jako spojovací články. Poslouchejte nás na našem webu rommuz.cz/podcasty/ nebo na [Soundcloudu](#) a [Spotify](#).

Nově vychází:

25. 11. Jak Rom píše romské dějiny – Bartoloměj Daniel

Představení osobnosti a díla jednoho ze zakladatelů a laureáta Ceny MRK 2021. Životní příběh i odborné polemiky jednoho z mála romských disidentů, prvního romského historika a klíčové postavy při zakládání Muzea romské kultury.

9. 12. Dalších 30 let? Zhodnocení role MRK

Všem hostům klademe otázku na jejich názor a postavení MRK na mapě paměťových institucí. Jak vidí a jak by podle nich mělo/mohlo vypadat MRK v budoucnosti? V závěru oslav v prosinci vydáváme poslední díl jako bonus.

VIDEA

- Virtuální Procházky po Cejlu s Petrou Svobodovou.
- Jolanka a Gejza vyprávějí pohádky pro děti.
- Ochutnávky z depotářů – pásmo videí, ve kterých pracovníci Odborného oddělení postupně představují zajímavý výběr předmětů skrytých očím návštěvníků v depotářích muzea.

stálá expozice
PŘÍBĚH ROMŮ

Dějiny Romů od starověké Indie až po události II. světové války a současnost. Možnost komentovaných prohlídek v ceně vstupného po předchozí domluvě na emailu lektor@rommuz.cz, na telefonu: +420 545 214 419, nebo využijte objednávkový formulář rommuz.cz/cs/vzdelavaci-programy/pro-verejnost/.

výstava
7. 4. 2021 – 31. 12. 2022
OTISK CEST. Fotografie Claude a Marie-José Carret

Carretovi se fotografovali Romů – svých přátel – věnují přes 30 let. Jen málo fotografů zůstane u téhož tématu takto dlouhou dobu. Díky tomu vám můžeme zprostředkovat fotografie, které zaznamenávají několik generací a nabízí pohled na proměny života v čase. *Vstup zdarma.*

veřejné akce
2. 10. – 15h

Hodonín u Kunštátu. Památník Romů a Sintů na Moravě.

Beseda s Jiřím Fišerem

Mimořádné setkání s Jiřím Fišerem, posledním dosud žijícím českým dvojčetem, na němž v koncentračním táboře Auschwitz-Birkenau prováděl pokusy nechvalně proslulý doktor Josef Mengele. Besedy se zúčastní i žurnalista Pavel Baroch. *Vstup zdarma.*

Mrkněte k nám!
mrkmrk.cz

Muzeum romské kultury státní příspěvková organizace
 Bratislavská 67, 602 00 Brno
 +420 775 407 065
media@rommuz.cz

Otevírací doba
 úterý–neděle 10–18h

Všechny programy se konají v Muzeu romské kultury, není-li uvedeno jinak. Informace o aktuálních podmínkách vstupu najdete na rommuz.cz/cs/navstevnici/navstevni-rad/. Změna programu vyhrazena. Z uvedených akcí bude pořizen fotografický a audiovizuální záznam. Materiál může být zveřejněn.

Hodonín u Kunštátu.
 Památník holokaustu Romů a Sintů na Moravě
 +420 775 403 155
hodonin@rommuz.cz

Otevírací doba duben–říjen
 středa–neděle 9–17h

hodonin.pamatnik.cz

Kavárna BENG!

říjen – prosinec 2021

eshop-rommuz.cz
rommuz.cz

romské

muzeum

kultura

Cílem konference je získat příklady dobré praxe či know-how z tuzemska i zahraničí k dokončení expozice, pro edukaci a provoz muzei/památníků. Tematicky bude konference zaměřena na animaci autentických míst paměti. Je také součástí oslav 30. výročí založení MRK.

5. 12. – 15h
Vánoční koledování – dílna pro děti

S našimi lektory si posvítíme na vybrané exponáty ze stálé expozice, s baterkami vykouzlíme hvězdnou oblohu, zahrajeme si stínové divadlo a povíme si takový lehounce strašidelný příběh. Na závěr adventní neděle si zazpíváme několik koled s romským muzikantem. Kterým? To je vánoční překvapení.

edukační programy

probíhají také v online verzi

Příběh Romů (historie)
Jdeme dlouhou cestou (jazyk a literatura)
Nezapomeneme (holokaust Židů a Romů)
Můžeme se domluvit? (stereotypy)

Předplatné Romano hangos

 příjmení, jméno: .....
 název organizace: .....
 adresa, PSČ: .....
 e-mail: ..... telefon: .....
 počet objednaných výtisků: .....

- způsob platby: hotově složenkou
 bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
 bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2021 je 320 Kč

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury České republiky

**Adresa redakce Romano hangos
 a Společenství Romů na Moravě**
Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury, Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna.

Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

 Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Tomáš Ščuka. Grafická úprava a sazba: Radim Šašinka.

Redakční rada: Roman Čonka, Prešov; Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno.

 Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: romanohangos@gmail.com, Elektronická verze: www.srnm.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s, Cyrillská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.